

**ARMOEDEMONTOR
GEMEENTE RIDDERKERK 2015**

Armoedemonitor gemeente Ridderkerk 2015

Een onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke armoedebeleid en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in de gemeente Ridderkerk.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Ridderkerk

Datum

April 2015

Auteurs

Tessa Schoot Uiterkamp
Anne-Wil Hak

Databewerking

Wim Zijlema

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting	3
1. Bevolkingskarakteristieken Ridderkerk	6
1.1. Kenmerken alle huishoudens	6
1.2. Kenmerken minimahuishoudens	8
1.3. Langdurige minima	10
1.4. Kinderen	13
2. Instrumenten voor financiële ondersteuning	16
2.1. Regelingen voor het minimabeleid	16
2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	16
2.3. Bijzondere bijstand	17
2.4. Langdurigheidstoelage	17
2.5. Collectieve zorgverzekering	18
2.6. Maatschappelijk participatiefonds	18
2.7. Schoolgaande kinderen	19
2.8. Vergoeding chronisch zieken en gehandicapten	19
2.9. Eenmalige koopkrachttegemoetkoming 2014	20
2.10. Cumulatief gebruik inkomensvoorzieningen	21
3. Wmo en schuldhulpverlening	23
3.1. Wmo	23
3.2. Schuldhulpverlening	24
3.3. Cumulatief gebruik minima, Wmo en SHV	25
4. Lokaal beleid in perspectief	26
4.1. Doelgroep armoedebeleid	26
4.2. Gebruik voorzieningen nader belicht	26
Bijlage 1. Huishoudens tot 100 procent Wsm	30
Bijlage 2. Verantwoording	31

Inleiding

De gemeente Ridderkerk voert een actief beleid gericht op de preventie en bestrijding van armoede. Om de resultaten van het gevoerde beleid in beeld te brengen is een armoedeonderzoek uitgevoerd.

Dit rapport beschrijft de doelgroep voor het lokale armoedebeleid in het jaar 2015 en gaat in op het gebruik en het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen die de gemeente kent. De gegevens over de omvang en samenstelling van de verschillende groepen minimahuishoudens geven de situatie per 1 januari 2015 weer. Het gebruik van voorzieningen is gemeten over het gehele kalenderjaar 2014.

In deze rapportage worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Hoe groot is de doelgroep van het minimabeleid op basis van de inkomensgrens tot 110 procent van het wettelijke sociale minimum (Wsm) in de gemeente Ridderkerk?
2. Wat zijn de achtergrondkenmerken van deze minimahuishoudens en hoe lang zijn zij al aangewezen op een dergelijk inkomen?
3. Hoeveel kinderen in de leeftijd tot 18 jaar groeien op in de verschillende groepen huishoudens die tot de minimapopulatie behoren?
4. Hoe groot is het gebruik en niet-gebruik van het bestaande pakket aan inkomensondersteunende regelingen dat de gemeente kent?
5. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de groepen minimahuishoudens die van deze regelingen gebruik maken?
6. Hoe groot is het gebruik van de Wmo en de schuldhulpverlening en welke achtergrondkenmerken hebben deze gebruikersgroepen?

Onderzoeksopzet

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: Wet werk en bijstand (WWB), minimaregelingen en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Met behulp van de gemeentelijke bevolkingsadministratie (Gba) zijn de gebruikersgegevens vervolgens op huishoudniveau gegroepeerd. Op deze manier ontstaat een samenhangend beeld op de omvang en samenstelling van de minimapopulatie, de mate van gebruik van voorzieningen en de overlap in het gebruik van voorzieningen op andere beleidsterreinen.

Leeswijzer

Na de samenvatting wordt in het eerste hoofdstuk de doelgroep voor het minimabeleid beschreven aan de hand van een aantal kenmerken. Vervolgens worden in hoofdstuk twee alle regelingen die de gemeente kent in beeld gebracht en gaan we nader in op het cumulatief gebruik van voorzieningen. In hoofdstuk drie wordt het gebruik van de schuldhulpverlening nader geanalyseerd. In het laatste hoofdstuk formuleren we een aantal conclusies en aanbevelingen.

Samenvatting

In de gemeente Ridderkerk hebben **1.216 huishoudens** een inkomen tot 110 procent van het wettelijk sociaal minimum (Wsm). Dit is bijna **6 procent** van alle huishoudens in de gemeente. Dit is fors **lager dan het landelijk gemiddelde** van 11,5 procent.

Bijna de helft van de minima ontvangt een WWB-uitkering

Van de minimahuishoudens ontvangt 49 procent een WWB-uitkering, 19 procent krijgt AOW en 32 procent heeft een ander hoofdkomen zoals werk of WW. In andere onderzoeken zien we meestal een verdeling van 60 procent WWB en 25 procent overig inkomen.

Eenoudergezinnen meer kans op armoede

Eenoudergezinnen behoren vaker tot een minimahuishouden dan andere huishoudens: van alle eenoudergezinnen in de gemeente leeft een derde op een inkomen tot 110 procent Wsm. Alleenstaanden vormen in absolute zin de grootste groep onder de minima, 46 procent valt in deze categorie.

Niet-westerse allochtonen grote groep onder minima

Afgezet tegen alle huishoudens in de gemeente heeft 26 procent van deze huishoudens een minimuminkomen, dit aandeel is hoger dan onder huishoudens met een andere herkomst. Dit beeld zien we in veel gemeenten terug komen.

In Ridderkerk Centrum is het aandeel minima hoger

In de wijk Ridderkerk Centrum moeten de meeste huishoudens rondkomen van een minimuminkomen, namelijk 12 procent van alle huishoudens. In getal wonen de meeste minima in de wijk Bolnes: 20 procent.

61 procent is langdurige minima

61 procent van alle minimahuishoudens leeft al drie jaar of langer op een minimuminkomen. In totaal gaat het om 749 huishoudens. Minima met een AOW-uitkering zijn vaker langdurig aangewezen op een minimuminkomen dan minima met een andere inkomensbron.

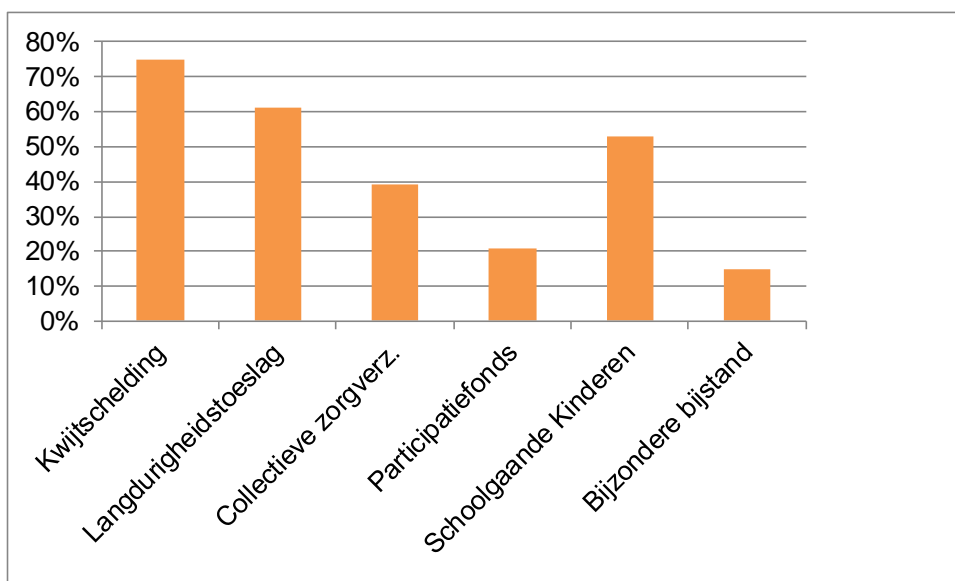
Bijna 9 procent van alle kinderen groeit op in een minimahuishouden

Van de 8.102 kinderen die de gemeente telt, groeien er 692 op in een minimahuishouden. Dit is 8,5 procent van alle kinderen in de gemeente. Van alle kinderen uit een eenoudergezin, behoort ruim een derde tot de minima. Ook in andere gemeenten is het aandeel minimakinderen in eenoudergezinnen hoog. In de wijken Ridderkerk Centrum en Ridderkerk West groeien meer kinderen op in een minimahuishouden dan in andere wijken.

Bereik minimabeleid

Onderstaande figuur geeft het bereik per inkomensondersteunende regeling weer.

Figuur 1. Bereik inkomensondersteunende regelingen

- Het bereik van de **kwijtschelding** is met 75 procent het hoogst. Dit is een zeer hoog bereik in vergelijking met andere gemeenten;
- Een bereik van de **langdurigheidstoeslag** van 61 is een gemiddelde dat we veel zien bij andere gemeenten. Vaak zien we een bereik tussen de 55 à 60 procent;
- De **collectieve zorgverzekering** heeft een bereik van 39 procent. Ook dit is vrij gemiddeld, vergeleken met andere gemeenten al neemt het bereik van de collectieve zorgverzekering de laatste jaren in veel gemeenten af. Dit heeft te maken met het feit dat de kosten van een collectief pakket soms hoger uitvallen voor de klant;
- Het bereik van het **participatiefonds** is met 21 procent aan de lage kant. Gangbare percentages van een participatieregeling bij andere gemeenten liggen rond de 35 à 40 procent;
- De **regeling voor schoolgaande kinderen** heeft een bereik van 53 procent en dit is vrij gangbaar. Meestal zien we een bereik van 45 à 55 procent;
- Een redelijk bereik van veel generieke voorzieningen leidt tot een laag percentage toekenningen van bijzondere bijstand. Dit geldt ook voor de gemeente Ridderkerk.

11 procent van alle huishoudens maakt gebruik van de Wmo

In 2014 hebben 2.280 huishoudens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen. Dit is 11 procent van alle huishoudens. Van deze huishoudens heeft 10 procent een inkomen tot 110 procent Wsm. Alleenstaande huishoudens (62 procent) en 65-plussers (80 procent) vormen de grootste groep onder de Wmo-gebruikers.

Onder huishoudens in de schuldhulpverlening is 48 procent minima

In 2014 zaten 345 huishoudens op enig moment in een minnelijk of wettelijk schuldhulpverleningstraject, dit is bijna 2 procent van alle huishoudens in de gemeente. Dit zijn voor het grootste deel alleenstaanden (38 procent) huishoudens van tussen de 45 en 65 jaar (48 procent). Van deze 345 huishoudens heeft 48 procent (167 huishoudens) een inkomen tot 110 procent Wsm.

Deel minimahuishoudens maakt ook gebruik van Wmo en SHV

Van alle **minimahuishoudens** tot 110 procent Wsm heeft 18 procent ook gebruikmaakt van de Wmo en 14 procent heeft een SHV-traject doorlopen. Van de gebruikersgroep van de **Wmo** heeft 10 procent een inkomen tot 110 procent Wsm en zit 2 procent in een schuldhulpverleningstraject. Van de huishoudens in een **schuldhulpverleningstraject** heeft 48 procent een inkomen tot 110 procent Wsm en heeft 15 procent gebruikgemaakt van de Wmo.

1. Bevolkingskarakteristieken Ridderkerk

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van de bevolkingspopulatie in de gemeente Ridderkerk beschreven. Vervolgens gaan we in op de omvang en samenstelling van de groepen huishoudens met een inkomen tot 110 procent van het sociale minimum. Waar mogelijk worden de uitkomsten vergeleken met landelijke cijfers.

1.1. Kenmerken alle huishoudens

Onderstaande tabel geeft het aantal inwoners en huishoudens weer in de gemeente.

Tabel 1.1.1 Aantal huishoudens en inwoners Ridderkerk¹

Categorie	
Aantal huishoudens	20.592
Aantal personen	45.139
Gemiddelde huishoudgrootte	2,2

In de gemeente Ridderkerk wonen in totaal 45.139 personen in 20.592 huishoudens. De gemiddelde huishoudgrootte komt daarmee uit op bijna 2,2 personen. Dit is gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Huishoudtype

Naar huishoudtype zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.1.2 Huishoudens naar type

Huishoudtype	Aantal	Aandeel	Aandeel landelijk
Alleenstaand	6.961	34%	37%
Eenoudergezin	616	3%	7%
Meerpersoons zonder kinderen	8.928	43%	29%
Meerpersoons met kinderen	4.087	20%	27%
Totaal	20.592	100%	100%

De huishoudsamenstelling in Ridderkerk wijkt enigszins af van het landelijke beeld². Het grootste verschil is het hogere aandeel meerpersoons huishoudens zonder kinderen; deze groep maakt 43 procent uit van de totale huishoudbevolking in de gemeente.

Leeftijd

De leeftijdsopbouw van de huishoudpopulatie ziet er, uitgaande van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden, als volgt uit.

¹ Alle gegevens in de tabellen in deze monitor zijn gebaseerd op gemeentelijke registratiegegevens, tenzij anders aangegeven. Landelijke cijfers zijn afkomstig van het CBS.

² Het CBS hanteert geen leeftijdscriterium bij het begrip eenoudergezin en telt dus ook ouder-kind relatie mee tussen volwassenen personen. KWIZ hanteert als criterium voor een eenoudergezin dat het jongste inwonende kind jonger dan 18 jaar is.

Tabel 1.1.3 Huishoudens naar leeftijd

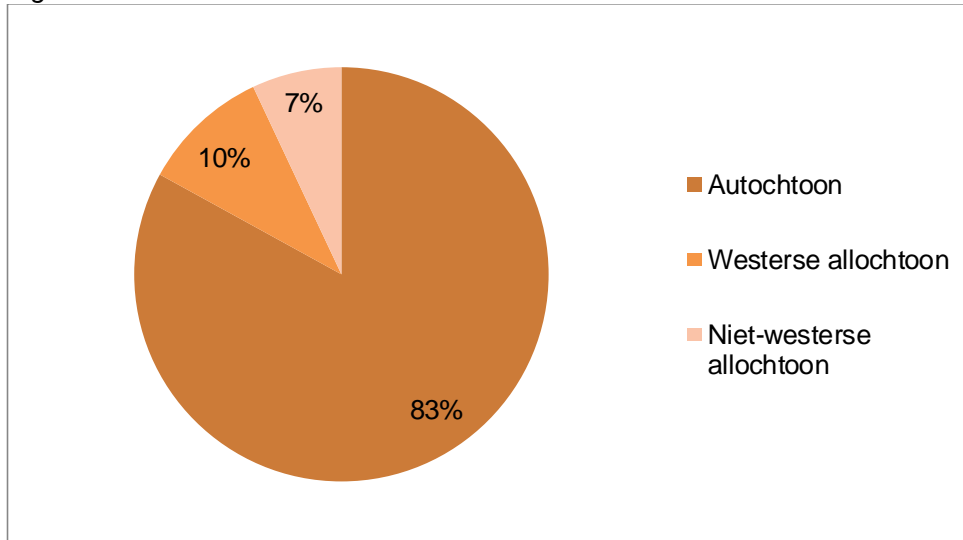
Leeftijdscategorie	Aantal	Aandeel	Aandeel landelijk
Tot 27 jaar	647	3%	8%
27 tot 45 jaar	4.702	23%	29%
45 tot 65 jaar	7.698	37%	37%
65 jaar en ouder	7.545	37%	25%
Totaal	20.592	100%	100%

De gemeente Ridderkerk is een vergrijzende gemeente; ruim een op de drie huishoudens is ouder dan 65 jaar, tegenover een op de vier huishoudens landelijk. Het aandeel huishoudens tot 27 jaar is juist fors lager dan landelijk. De vergrijzing zal de komende jaren dan ook sterk doorzetten in de gemeente.

Etniciteit

De volgende figuur geeft verdeling van huishoudens naar etnische achtergrond weer, op basis van de etniciteit van de oudste persoon in het huishouden.

Figuur 1.1.1 Huishoudens naar etniciteit

Het aandeel allochtone huishoudens in de gemeente Ridderkerk is met 17 procent iets lager dan het landelijk gemiddelde. Zo ligt het aandeel huishoudens van niet-westerse allochtone herkomst met 7 procent lager dan het landelijke aandeel van 12 procent.

Geografische spreiding

De gemeente Ridderkerk is verdeeld in elf wijken. Onderstaande tabel geeft de verdeling van de huishoudens naar deze wijken weer.

Tabel 1.1.4 Huishoudens naar wijk

Wijk	Aantal	Aandeel
Het Zand	1.215	5,9%
Oost	2.758	13,4%
Drievliet	3.655	17,7%
Slikkerveer	3.752	18,2%
West	1.758	8,5%
Centrum	2.255	11%
Bolnes	3.647	17,7%
Oostendam	238	1,2%
Rijsoord	1.261	6,1%
Cornelisland	8	0,1%
Donkersloot	45	0,2%
Totaal	20.592	100%

De wijken Slikkerveer, Drievliet en Bolnes zijn qua huishoudpopulatie de grootste woongebieden. In het Zand, Cornelisland en Donkersloot wonen de minste huishoudens.

1.2. Kenmerken minimahuishoudens

In de gemeente Ridderkerk geldt voor de meeste gemeentelijke inkomensvoorzieningen een bovengrens van 110 procent van het wettelijk sociaal minimum. In deze paragraaf beschrijven we daarom de kenmerken van deze doelgroep.

Aantal en aandeel minimahuishoudens

De volgende tabel bevat een overzicht van het aantal en aandeel minimahuishoudens in de gemeente op de peildatum van het onderzoek.

Tabel 1.2.1 Huishoudens naar inkomen in Ridderkerk

Inkomenspercentage	Aantal	Aandeel
Tot 100%	988	4,8%
100 tot 110%	228	1,1%
<i>Subtotaal tot 110%</i>	<i>1.216</i>	<i>5,9%</i>
Overig	19.376	94,1%
Totaal	20.592	100%

Van alle huishoudens in de gemeente moet bijna 6 procent rondkomen van een inkomen tot 110 procent Wsm, dit zijn in totaal 1.216 huishoudens. Het percentage minima ligt onder het landelijk gemiddelde van 11,5 procent.

Inkomensbron

Als we de huishoudens met inkomens tot 110 procent van het sociaal minimum uitsplitsen naar hoofdincome zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.2.2 Inkomensbron minima, inkomen tot 110%

Inkomensbron	Aantal	Aandeel
WWB	595	49%
AOW	235	19%
Ander inkomen	386	32%
Totaal	1.216	100%

Bijna de helft van alle minimahuishoudens moet rondkomen van een bijstandsuitkering, in totaal gaat het om 595 huishoudens. Verder zijn er 235 minimahuishoudens waarvan het oudste

gezinslid 65 jaar of ouder is waar uitsluitend een AOW inkomen binnenkomt. In de leeftijdsgroep tot 65 jaar treffen we 386 huishoudens met een ander hoofdkomen aan waarvan we de hoogte kennen maar niet weten uit welke componenten dit bestaat. Het kan bijvoorbeeld gaan om een WW of WIA uitkering, een inkomen uit werk of een combinatie hiervan.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de minimahuishoudens weer.

Tabel 1.2.3 Huishoudtype minima, inkomen tot 110%

Huishoudtype	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	561	46%	34%	8%
Eenoudergezin	195	16%	3%	32%
Meerpersoons zonder kinderen	272	22%	43%	3%
Meerpersoons met kinderen	188	16%	20%	5%
Totaal	1.216	100%	100%	6%

Bijna de helft van alle minimahuishoudens is een alleenstaand huishouden. Paren zonder kinderen vormen met 22 procent ook een grote groep onder de minimahuishoudens. Als we de aantallen minimahuishoudens naar huishoudtype afzetten tegen de totale huishoudpopulatie zien we dat maar liefst 32 procent van alle eenoudergezinnen in de gemeente tot de minima behoort. Onder alleenstaanden ligt dit aandeel op 8 procent.

Leeftijd

De volgende tabel geeft een overzicht van de huishoudens op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel 1.2.4 Leeftijdsopbouw minimahuishoudens, inkomen tot 110%

Leeftijdscategorie	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	73	6%	3%	11%
27 tot 45 jaar	373	31%	23%	8%
45 tot 65 jaar	535	44%	37%	7%
65 jaar en ouder	235	19%	37%	3%
Totaal	1.216	100%	100%	6%

De leeftijdsopbouw onder de minimahuishoudens wijkt enigszins af van de verdeling onder de gehele bevolking. Het grootste verschil is het lagere aandeel 65-plussers onder de minima. In deze leeftijdsgroep ligt het aandeel minima 3 procentpunten lager dan het gemiddelde van 6 procent in de hele gemeente. Van alle 65-plus huishoudens is 3 procent een minimahuishouden. Opvallend is ook het hoge aandeel minima onder huishoudens tot 27 jaar.

Etniciteit

Verdeeld naar etnische achtergrond zien we het volgende beeld onder minima.

Tabel 1.2.5 Etnische achtergrond minimahuishoudens, inkomen tot 110%

Etniciteit	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	660	54%	83%	4%
Westers allochtoon	151	13%	10%	7%
Niet-westers allochtoon	405	33%	7%	26%
Totaal	1.216	100%	100%	6%

Onder minimahuishoudens is het aandeel allochtonen fors hoger dan onder alle huishoudens in de gemeente. Onder alle huishoudens is het aandeel allochtonen 17 procent en onder minima is dit 46 procent. Vooral onder niet-westers allochtone huishoudens vinden we veel minima: ruim een kwart van deze huishoudens moet rondkomen van een inkomen tot 110 procent Wsm. Onder autochtone huishoudens is dit 4 procent, 2 procentpunten onder het gemeentelijk gemiddelde.

Geografische spreiding

In de volgende tabel de spreiding van minimahuishoudens over de wijken.

Tabel 1.2.6 Wijken minimahuishoudens, inkomen tot 110%

Wijk	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Het Zand	20	1,6%	5,9%	2%
Oost	213	17,5%	13,4%	8%
Drievliet	176	14,5%	17,7%	5%
Slikkerveer	180	14,8%	18,2%	5%
West	81	6,8%	8,5%	5%
Centrum	268	22%	11%	12%
Bolnes	241	19,8%	17,7%	7%
Oostendam	9	0,7%	1,2%	4%
Rijsoord	26	2,1%	6,1%	2%
Cornelisland	0	-	0,1%	-
Donkersloot	2	0,2%	0,2%	4%
Totaal	1.216	100%	100%	6%

Een op de vijf minimahuishoudens in de gemeente woont in Bolnes. Ook in Oost is het aantal minima hoog. Afgezet tegen alle huishoudens per wijk is de populatie minima veruit het grootst in het Centrum: het aandeel minimahuishoudens is daar twee keer zo groot als in de gehele gemeente. Ook in de wijken Oost en Bolnes ligt het aandeel minima boven het gemeentelijk gemiddelde. In het Zand en Rijsoord is het aandeel minimahuishoudens het laagst.

1.3. Langdurige minima

In deze paragraaf gaan we nader in op de achtergrondkenmerken van de groep die we langdurige minima noemen. Dit zijn huishoudens die drie jaar of langer aangewezen zijn op een inkomen tot maximaal 110 procent van het geldende sociale minimum. Daarnaast kijken we specifiek naar de groep minima die vijf jaar of langer een dergelijk inkomen hebben en vergelijken we beide groepen.

De volgende tabel bevat een overzicht van de verdeling naar duur op het inkomen.

Tabel 1.3.1 Langdurigheid minimahuishoudens, inkomen tot 110%

Duur minimuminkomen	Aantal	Aandeel
Korter dan 1 jaar	241	20%
1 tot 3 jaar	226	19%
3 jaar en langer	308	25%
5 jaar of langer	441	36%
Totaal	1.216	100%

Ruim zes op de tien minimahuishoudens moet drie jaar of langer rondkomen van een minimuminkomen tot 110 procent. Dit zijn 749 huishoudens. Deze huishoudens vormen bijna 4 procent van alle huishoudens in de gemeente. Er zijn 441 huishoudens die vijf jaar of langer op een inkomen tot 110 procent Wsm zitten; ruim een derde van alle minimahuishoudens.

Onderstaand geven we een aantal kenmerken weer van de minimahuishoudens die drie jaar of langer een inkomen tot 110 procent Wsm hebben.

Inkomensbron

Tabel 1.3.2 Inkomensbron langdurige minima, inkomen tot 110%

Inkomensbron	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
WWB	381	51%	49%	64%
AOW	197	26%	19%	84%
Ander inkomen	171	23%	32%	44%
Totaal	749	100%	100%	62%

Het aandeel langdurige minima onder huishoudens met een AOW-uitkering ligt ver boven het gemeentelijke gemiddelde. Dit hoge aandeel van 84 procent ligt voor de hand, omdat deze groep geen enkel perspectief op inkomensverbetering heeft. Zowel getalsmatig als ook absoluut treffen we de kleinste aandelen langdurige minima aan in de groep met een ander hoofdkomen aan.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de langdurige minimahuishoudens weer.

Tabel 1.3.3 Huishoudtype langdurige minima, inkomen tot 110%

Huishoudtype	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	361	48%	46%	64%
Eenoudergezin	105	14%	16%	54%
Meerpersoons zonder kinderen	164	22%	22%	60%
Meerpersoons met kinderen	119	16%	16%	63%
Totaal	749	100%	100%	62%

Alleenstaanden vormen zowel in getal als ook afgezet tegen alle minimahuishoudens de grootste groep onder de langdurige minima. Dit houdt voor een deel verband met het relatief grote aantal alleenstaanden onder de groep AOW'ers die langdurig op het minimum leven. Verder is licht het aandeel langdurige minima onder meerpersoonshuishoudens met kinderen iets hoger dan het gemeentelijk gemiddelde.

Leeftijd

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de leeftijdsverdeling onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 1.3.4 Leeftijdsopbouw langdurige minima, inkomen tot 110%

Leeftijdscategorie	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	15	2%	6%	21%
27 tot 45 jaar	196	26%	31%	53%
45 tot 65 jaar	341	46%	44%	64%
65 jaar en ouder	197	26%	19%	84%
Totaal	749	100%	100%	62%

Huishoudens onder de 45 jaar zijn minder vaak langdurig op een minimuminkomen aangewezen dan oudere huishoudens. Het hoge aandeel langdurige minima onder de 65-plussers zagen we al eerder bij de groep met AOW.

Etniciteit

Onderstaand geven we de langdurige minimahuishoudens weer, verdeeld naar etnische achtergrond.

Tabel 1.3.5 Etnische achtergrond langdurige minima, inkomen tot 110%

Etniciteit	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	398	53%	54%	60%
Westers allochtoon	89	12%	13%	59%
Niet-westers allochtoon	262	35%	33%	65%
Totaal	749	100%	100%	62%

De verdeling naar etniciteit van de langdurige minima laat ongeveer eenzelfde beeld zien als de verdeling onder alle minimahuishoudens. Niet-westers allochtone huishoudens zijn iets vaker langdurig op een minimuminkomen aangewezen dan huishoudens met een andere afkomst, maar de verschillen zijn klein.

1.3.1. Vergelijking duur op minimuminkomen

In de volgende tabellen wordt een aantal kenmerken van de groep die drie jaar of langer op een minimuminkomen leeft, vergeleken met kenmerken van de groep die vijf jaar of langer een minimuminkomen heeft. Omdat huishoudens die vijf jaar over langer een minimuminkomen hebben automatisch ook tot de groep van drie jaar of langer behoren, zit er overlap tussen deze twee groepen.

Tabel 1.3.6 Inkomensbron naar duur inkomen

Inkomensbron	> 3 jaar	> 5 jaar
WWB	51%	59%
AOW	26%	26%
Ander inkomen	23%	15%
Totaal	100%	100%

Huishoudens die vijf jaar of langer moeten rondkomen van een inkomen tot 110 procent Wsm hebben vaker een WWB-uitkering dan huishoudens die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben.

Tabel 1.3.7 Huishoudtype naar duur inkomen

Huishoudtype	> 3 jaar	> 5 jaar
Alleenstaand	48%	48%
Eenoudergezin	14%	14%
Meerpersoons zonder kinderen	22%	24%
Meerpersoons met kinderen	16%	14%
Totaal	100%	100%

De verdeling naar huishoudtype is nagenoeg gelijk onder beide groepen.

Tabel 1.3.8 Leeftijdscategorie naar duur inkomen

Leeftijdscategorie	> 3 jaar	> 5 jaar
Tot 27 jaar	2%	1%
27 tot 45 jaar	26%	22%
45 tot 65 jaar	46%	52%
65 jaar en ouder	26%	25%
Totaal	100%	100%

Ruim de helft van de vijf jaar langdurige minima is tussen de 45 en 65 jaar, tegenover 46 procent in de groep die drie jaar of langer een minimuminkomen heeft.

1.4. Kinderen

In deze paragraaf gaan we nader in op de kinderen in de leeftijd tot 18 jaar die opgroeien in een minimahuishouden tot 110 procent Wsm.

Tabel 1.4.1 Aantal kinderen in (minima)huishoudens

Categorie	Aantal
Kinderen	8.102
Kinderen in minimahuishouden tot 110%	692
Aandeel kinderen in minimahuishouden	8,5%

Van de 8.102 kinderen die in de gemeente Ridderkerk wonen, groeien er 692 op in een huishouden met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum: dat is 8,5 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit is hoger dan het aandeel minimahuishouden in de gemeente (5,9 procent). Dat betekent dat het aantal kinderen in minimahuishouden hoger is dan het aantal kinderen in gezinnen die geen minimuminkomen hebben

Leeftijd

Naar leeftijd maken we onderscheid in kinderen tot 4 jaar, van 4 tot 12 jaar (basisschoolleeftijd) en 12 tot 18 jaar (voortgezet onderwijs).

Tabel 1.4.2 Leeftijdsopbouw kinderen in (minima)huishoudens

Leeftijdscategorie	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Tot 4 jaar	129	19%	1.729	21%	7%
4 tot 12 jaar	334	48%	3.445	43%	10%
12 tot 18 jaar	229	33%	2.928	36%	8%
Totaal	692	100%	8.102	100%	9%

Kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar groeien naar verhouding vaker op in een minimahuishouden dan kinderen van andere leeftijden.

Inkomensbron

Tabel 1.4.3 Inkomensbron kinderen in minimahuishouden

Inkomensbron	Minimakinderen	
	Aantal	Aandeel
WWB	412	60%
AOW	15	2%
Ander inkomen	265	38%
Totaal	692	100%

Naar bron van inkomen zien we dat 60 procent van de minimakinderen opgroeit in een huishouden met een bijstandsuitkering en 38 procent van de kinderen in een huishouden met een ander inkomen.

Huishoudtype

De volgende tabel geeft de verdeling naar huishoudtype weer.

Tabel 1.4.4 Huishoudtype kinderen in (minima)huishoudens

Huishoudtype	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Eenoudergezin	345	50%	957	12%	36%
Meerpersoons met kinderen	347	50%	7.145	88%	5%
Totaal	692	100%	8.102	100%	9%

Van alle kinderen die opgroeien in een eenoudergezin leeft 36 procent in een minimahuishouden. Onder de kinderen die opgroeien in een gezin met twee ouders, is dat aandeel een stuk lager, namelijk 5 procent.

Etniciteit

Naar etnische achtergrond zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.4.5 Etniciteit kinderen in (minima)huishoudens

Etniciteit	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Autochtoon	294	42%	6.388	79%	5%
Westers allochtoon	62	9%	459	6%	14%
Niet-westers allochtoon	336	49%	1.255	15%	27%
Totaal	692	100%	8.102	100%	9%

Kinderen in een huishouden met een niet-westerse allochtone achtergrond groeien veel vaker op in een minimahuishouden dan kinderen in huishoudens met een andere etnische achtergrond. Vooral het verschil met kinderen uit autochtone gezinnen is groot.

Geografische spreiding

In de volgende tabel een overzicht van de aantallen en aandelen kinderen verdeeld over de gemeente.

Tabel 1.4.6 Wijken kinderen in (minima)huishoudens

Wijk	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Het Zand	3	0,4%	569	7%	1%
Oost	163	23,6%	1.206	14,9%	14%
Drievliet	78	11,3%	1.364	16,8%	6%
Slikkerveer	94	13,6%	1.837	22,7%	5%
West	67	9,7%	451	5,6%	15%
Centrum	137	19,7%	708	8,7%	19%
Bolnes	136	19,7%	1201	14,8%	11%
Oostendam	4	0,6%	126	1,6%	3%
Rijsoord	10	1,4%	618	7,6%	2%
Cornelisland	0	-	4	0,1%	-
Donkersloot	0	-	18	0,2%	-
Totaal	692	100%	8.102	100%	9%

In de wijk Ridderkerk Oost wonen de meeste minimakinderen (23,6 procent). Evenals onder alle minima, is ook het aandeel minimakinderen het grootst in Ridderkerk Centrum: 19 procent van alle kinderen daar groeit op in een minimahuishouden. Ook in Ridderkerk West en Ridderkerk Oost ligt het aandeel kinderen dat opgroeit in een minimahuishouden ver boven het gemeentelijk gemiddelde.

Samenvattend

- Het aandeel minima ligt in de gemeente Ridderkerk onder het landelijk gemiddelde;
- In vergelijking met andere gemeenten heeft een grote groep minima een overig inkomen dus geen WWB of AOW;
- Bijna 9 procent van alle kinderen in de gemeente groeit op in een minimahuishouden;
- Huishoudens van allochtone afkomst moeten veel vaker rondkomen van een minimuminkomen dan autochtone huishoudens. Dit geldt vooral voor niet-westers allochtone huishoudens;
- 61 procent van de minima leeft drie jaar of langer op een inkomen tot 110 procent Wsm;
- 65-plus huishoudens zijn vaker langdurig op een minimuminkomen aangewezen dan jongere huishoudens. Omdat de gemeente vergrijst is de kans reëel dat deze groep nog groter zal worden.

2. Instrumenten voor financiële ondersteuning

Inwoners van de gemeente Ridderkerk met een laag inkomen kunnen een beroep doen op diverse voorzieningen om hun lasten te verlichten of het maatschappelijk participeren te versterken. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en bereik onder de doelgroep van de verschillende voorzieningen. Daarnaast beschrijven we de kenmerken van de huishoudens die van deze voorzieningen gebruikmaken.

2.1. Regelingen voor het minimabeleid

In dit rapport beschrijven we de inkomensondersteunende voorzieningen die lokaal worden uitgevoerd. Deze voorzieningen hebben inkomensgrenzen die zijn afgeleid van het wettelijke sociale minimum dat voor ieder huishoudtype geldt. De volgende tabel geeft deze grenzen in procenten op basis van de situatie in het jaar 2014 weer.

Tabel 2.1.1 Inkomensgrenzen regelingen in 2014 en omvang doelgroep

Categorie	Inkomensgrens	Doelgroep	Regelgeving
Kwijtschelding	100%	988	landelijk/gemeentelijk
Bijzondere bijstand	110%	1.216	landelijk/gemeentelijk
Langdurigheidstoeslag	110%	328	landelijk/gemeentelijk
Collectieve zorgverzekering	130%	N.b.	gemeentelijk
Maatschappelijk participatiefonds	110%	1.216	gemeentelijk
Schoolgaande kinderen	110%	340	gemeentelijk
Vergoeding chronisch zieken en gehandicapten	110%	-	gemeentelijk
Eenmalige koopkrachttegemoetkoming 2014	110%	1.216	landelijk

Onder de landelijke voorzieningen voor het minimabeleid vallen de kwijtschelding, de bijzondere bijstand en de langdurigheidstoeslag. Voor elk van deze voorzieningen kunnen, binnen bepaalde grenzen, lokale uitvoeringsregels gelden. In Ridderkerk kunnen minima als zij aan de daarvoor geldende criteria voldoen naast de landelijke voorzieningen ook een beroep doen op vier lokale voorzieningen. Daarnaast hadden huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm in 2014 eenmalig recht op een koopkrachttegemoetkoming.

2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

De doelgroep voor de kwijtschelding bestaat uit huishoudens met een inkomen tot maximaal 100 procent van het voor dat huishoudtype geldende sociale minimum. In Ridderkerk kunnen huishoudens kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting.

Tabel 2.2.1 Bereik kwijtschelding

Categorie	
Doelgroep	988
Gebruik kwijtschelding	741
Percentage bereik	75%

In 2014 is aan 741 huishoudens kwijtschelding verstrekt, dit is 75 procent van de doelgroep.

Kenmerken huishoudens die gebruik maken van de kwijtschelding

- Minima met een overige inkomensbron maken vaker gebruik van de kwijtschelding dan huishoudens met AOW of WWB. Onder WWB'ers is het bereik van de kwijtschelding het laagst;

- Eenoudergezinnen en meerpersoonshuishoudens met kinderen maken vaker gebruik van de kwijschelding dan huishoudens zonder kinderen;
- Naar etniciteit is er weinig verschil in het bereik van de kwijschelding.

2.3. Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Ridderkerk is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. De gemeente beoordeelt wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden. De doelgroep bestaat uit 1.216 minimahuishoudens met een inkomen tot 110 procent van de bijstandsnorm.

Tabel 2.3.1 Bereik bijzondere bijstand op huishoudniveau

Categorie	
Doelgroep	1.216
Gebruik bijzondere bijstand	179
Percentage bereik	15%

In 2014 hebben 179 huishoudens één of meerdere keren gebruik gemaakt van de bijzondere bijstand, ofwel 15 procent van de doelgroep.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van bijzondere bijstand

- Huishoudens met een WWB-uitkering maken het vaakst gebruik van de bijzondere bijstand, huishoudens met AOW het minst vaak;
- Eenoudergezinnen en alleenstaanden maken vaker gebruik van de bijzondere bijstand dan meerpersoonshuishoudens;
- Allochtone huishoudens maken vaker gebruik van de bijzondere bijstand dan huishoudens van autochtone afkomst.

2.4. Langdurigheidstoeslag

De langdurigheidstoeslag is bedoeld als inkomensondersteuning voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een inkomen op bijstandsniveau. In Ridderkerk behoort iedereen tussen de 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd, die gedurende een periode van vijf jaar een inkomen heeft tot maximaal 110 procent van de bijstandsnorm, tot de doelgroep. Verder geldt als voorwaarde voor toekenning dat er geen perspectief op inkomensverbetering door werkaanvaarding (meer) mag zijn. De doelgroep bestaat uit 328 huishoudens.

Tabel 2.4.1 Bereik langdurigheidstoeslag

Categorie	
Doelgroep	328
Gebruik langdurigheidstoeslag	201
Percentage bereik	61%

In 2014 hebben 201 huishoudens gebruikgemaakt van de langdurigheidstoeslag. Afgezet tegen de groep die vijf jaar een inkomen tot 110 procent Wsm heeft is dit een bereik van 61 procent.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de langdurigheidstoelage

- Huishoudens met een WWB-uitkering maken vaker gebruik van de langdurigheidstoelage dan huishoudens met een ander hoofdinkomen;
- Afgezet tegen de doelgroep, blijven eenoudergezinnen achter bij de andere huishoudtypen in hun gebruik van de langdurigheidstoelage;
- Niet-westers allochtone huishoudens maken vaker gebruik van de langdurigheidstoelage dan huishoudens van een andere herkomst.

2.5. Collectieve zorgverzekering

De gemeente Ridderkerk heeft met CZ een collectieve zorgverzekering afgesloten. Tot de doelgroep behoren alle huishoudens met een inkomen tot maximaal 130 procent Wsm en een vermogen binnen de bijstandsnormen. De verzekering biedt korting op de premie voor de basis- en de aanvullende verzekering. Daarnaast hebben de verzekerden recht op een uitgebreid pakket aanvullende voorzieningen. Huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm krijgen van de gemeente bovendien nog een extra tegemoetkoming op de premie.

Onderstaande tabel geeft het gebruik van de collectieve zorgverzekering weer, verdeeld naar het inkomen.

Tabel 2.5.1 Gebruik collectieve zorgverzekering

Categorie	
Gebruik inkomens tot 110% Wsm	469
Gebruik inkomens tot 130% Wsm	86
Totaal	555

In totaal hebben 555 huishoudens in 2014 gebruikgemaakt van de collectieve zorgverzekering. Verreweg de meeste huishoudens (469) daarvan hadden een inkomen tot 110 procent Wsm. Omdat we de doelgroep huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm niet goed in beeld hebben zetten we het gebruik van de collectieve zorgverzekering af tegen alle huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm.

Tabel 2.5.2 Bereik collectieve zorgverzekering, premie 110% Wsm

Categorie	
Doelgroep	1.216
Gebruik collectieve zorgverzekering (premie 110% Wsm)	469
Percentage gebruik	39%

Van alle huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm heeft 39 procent in 2014 gebruikgemaakt van de collectieve zorgverzekering.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering

- AOW-huishoudens maken veel vaker gebruik van de collectieve zorgverzekering dan huishoudens met een WWB-uitkering of een overige inkomensbron;
- Meerpersoonshuishoudens maken het vaakst gebruik van de collectieve zorgverzekering, eenoudergezinnen het minst vaak;
- Huishoudens van niet-westers allochtone afkomst maken vaker gebruik van de collectieve zorgverzekering dan huishoudens van een andere afkomst.

2.6. Maatschappelijk participatiefonds

De gemeente vindt het belangrijk dat huishoudens met een laag inkomen ook mee kunnen blijven doen in de maatschappij. Het maatschappelijk participatiefonds voorziet hierin en dient

als financiële tegemoetkoming aan minimahuishoudens voor onder andere sportieve, culturele en maatschappelijke activiteiten. De doelgroep bestaat uit minimahuishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm.

Tabel 2.6.1 Bereik maatschappelijk participatiefonds

Categorie	
Doelgroep	1.216
Gebruik maatschappelijk participatiefonds	255
Percentage gebruik	21%

In 2014 hebben 255 huishoudens gebruikgemaakt van het maatschappelijk participatiefonds, een bereik van 21 procent onder de doelgroep.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van het maatschappelijk participatiefonds

- Huishoudens met een WWB-uitkering maken verreweg het meest gebruik van het maatschappelijk participatiefonds;
- Het bereik onder eenoudergezinnen en meerpersoonshuishoudens met kinderen is fors hoger dan onder huishoudens zonder kinderen;
- Niet-westers allochtone huishoudens maken veel vaker gebruik van deze regeling dan huishoudens met een andere afkomst.

2.7. Schoolgaande kinderen

Schoolgaande kinderen tussen de 4 en 18 jaar kunnen gebruikmaken van een vergoeding voor schoolkosten die niet door het rijk vergoed worden en kunnen een vergoeding krijgen voor sport- en sociale activiteiten. Bijvoorbeeld voor lidmaatschap van een (sport)club of contributie voor muzieklés. Gezinnen met een inkomen tot 110 procent Wsm krijgen een vast bedrag van de gemeente per schoolgaand kind.

Tabel 2.7.1 Gebruik regeling schoolgaande kinderen

Categorie	
Doelgroep	340
Gebruik	181
Percentage gebruik	53%

Van de totale doelgroep maakt 53 procent gebruik van de regeling. Dat zijn in totaal 181 huishoudens.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de regeling schoolgaande kinderen

- Naar inkomensbron ligt het gebruik van deze regeling onder WWB'ers aanzienlijk hoger dan huishoudens met een andere inkomensbron;
- Het bereik onder eenoudergezinnen is een fractie hoger dan onder meerpersoonshuishoudens met kinderen;
- Naar etnische achtergrond is het bereik het onder allochtone gezinnen hoger dan onder autochtone gezinnen.

2.8. Vergoeding chronisch zieken en gehandicapten

De vergoeding voor chronisch zieken en gehandicapten komt tegemoet aan diegenen die door hun ziekte of handicap extra kosten maken voor hulp en zorg en een huishoudinkomen tot 110 procent Wsm hebben. Voor extra kosten kan bijvoorbeeld worden gedacht aan hogere woon- en vervoerskosten en extra kosten voor vrijetijdsbesteding. Deze groep kan een vergoeding ontvangen van een deel van de verplichte eigen bijdrage van de zorgverzekering.

Het is niet mogelijk om de doelgroep voor deze regeling te bepalen, omdat we geen gegevens hebben over de mate waarin minima chronisch ziek of gehandicapt zijn. Daarom kunnen we alleen iets zeggen over het gebruik.

Tabel 2.8.1 Gebruik vergoeding chronisch zieken en gehandicapten

Categorie	
Gebruik	142

In 2014 hebben 142 huishoudens gebruikgemaakt van de regeling chronisch zieken en gehandicapten.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de vergoeding

- Bijna 56 procent van de gebruikers ontvangt een WWB-uitkering en 21 procent komt rond van de AOW;
- De helft van de huishoudens is alleenstaand;
- 53 procent is van autochtone afkomst en 41 procent heeft een niet-westers allochtone afkomst.

2.9. Eenmalige koopkrachttegemoetkoming 2014

In oktober 2014 zijn de Wet koopkrachttegemoetkoming lage inkomens en het Besluit koopkrachttegemoetkoming lage inkomens in werking getreden. Op grond van de wet hebben personen met een inkomen tot maximaal 110 procent Wsm recht op een koopkrachttegemoetkoming in het jaar 2014³. Gemeenten hadden de taak om de eenmalige tegemoetkoming te verstrekken in 2014. Minimahuishoudens moesten zelf een (schriftelijke) aanvraag doen voor de koopkrachttegemoetkoming.

Tabel 2.9.1 Gebruik koopkrachttegemoetkoming 2014

Categorie	
Doelgroep	1.216
Gebruik	821
Percentage gebruik	68%

In totaal hebben 821 huishoudens een aanvraag gedaan voor de koopkrachttegemoetkoming 2014. Dit is 68 procent van de totale doelgroep van 1.216 huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de koopkrachttegemoetkoming

- Huishoudens met een WWB-uitkering hebben veel vaker gebruikgemaakt van de tegemoetkoming dan huishoudens met een andere inkomensbron, 95 procent van de WWB'ers heeft de tegemoetkoming ontvangen;
- Naar huishoudtype is het bereik het hoogst onder eenoudergezinnen;
- Autochtone huishoudens hebben vaker gebruikgemaakt van de koopkrachttegemoetkoming dan huishoudens van allochtone afkomst, al zijn de verschillen klein.

³ Bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2.10. Cumulatief gebruik inkomensvoorzieningen

In deze paragraaf geven we weer of en in hoeverre minimahuishoudens gebruikmaken van meerdere regelingen. Een huishouden kan theoretisch gezien van zes voorzieningen gebruik maken⁴. Omdat het recht op een voorziening afhankelijk is van een groot aantal verschillende criteria komt dit in de praktijk nauwelijks voor.

Tabel 2.10.1 Cumulatief gebruik minimaregelingen, huishoudens tot 110%

Aantal regelingen	Aantal	Aandeel
0	163	13%
1	509	42%
2	242	20%
3	184	15%
4	79	7%
5 of meer	39	3%
Totaal	1.216	100%

De tabel laat zien dat 13 procent van de minimahuishoudens in 2014 van geen enkele regeling gebruik heeft gemaakt. Bijna 42 procent van de minima heeft gebruikgemaakt van één inkomensondersteunende regeling en 20 procent van twee regelingen. Een kleine groep van 39 huishoudens heeft van vijf of zes regelingen gebruikgemaakt.

Kenmerken niet-gebruikers

Een nadere analyse van de niet-gebruikers leidt tot het volgende beeld:

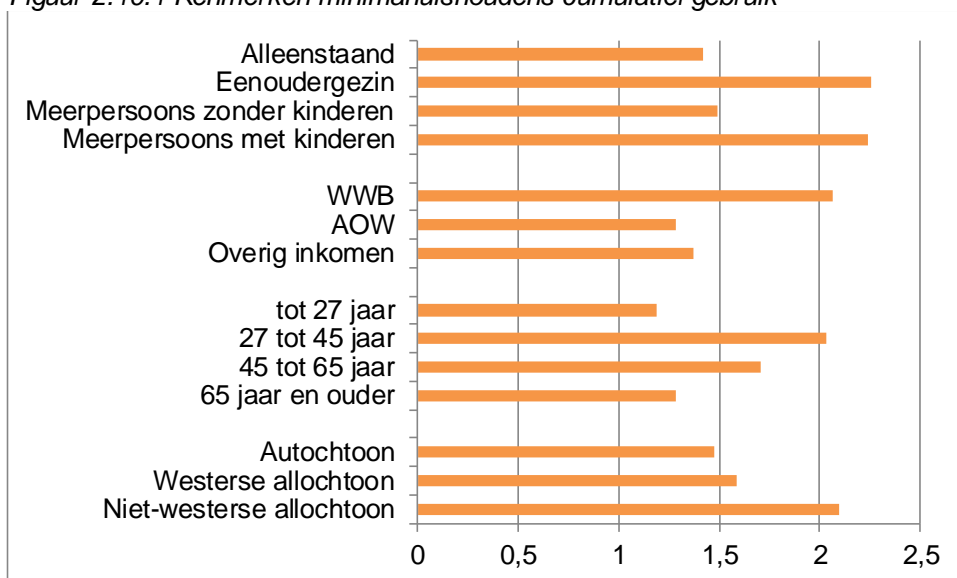
- Van alle WWB'ers maakt 16 procent van geen enkele regeling gebruik. Onder AOW-huishoudens en huishoudens met een ander hoofdkomen is dit respectievelijk 14 procent en 9 procent;
- Onder alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen vinden we de grootste groepen niet-gebruikers;
- Autochtonen behoren vaker tot de niet-gebruikers dan allochtonen.

Aantal inkomensondersteunende regelingen in minimahuishoudens

Gemiddeld gezien maken de minimahuishoudens in Ridderkerk in 2014 gebruik van 1,7 regelingen. Tussen de huishoudens is echter enig verschil te constateren. De volgende figuur maakt dit duidelijk.

⁴ De vergoeding voor chronisch zieken en gehandicapten nemen we niet mee in het collectief gebruik vanwege de afwijkende (en niet goed in kaart te brengen) doelgroep. Daarnaast sluiten we in deze paragraaf ook de koopkrachttegemoetkoming uit omdat dit een eenmalige uitkering betreft.

Figuur 2.10.1 Kenmerken minimahuishoudens cumulatief gebruik

Eenoudergezinnen en meerpersoonshuishoudens met kinderen maken gemiddeld van meer regelingen gebruik dan huishoudens zonder kinderen. Dit houdt deels verband met het feit dat zij van de regeling schoolgaande kinderen gebruik kunnen maken. Verder laat de figuur zien dat huishoudens met een WWB-uitkering gemiddeld van meer regelingen gebruikmaken dan huishoudens met AOW of een overig inkomen. Daarnaast blijven huishoudens in de leeftijd tot 27 jaar en 65-plus huishoudens achter in hun gebruik bij huishoudens van middelbare leeftijd. Tenslotte is te zien dat niet-westers allochtonen gemiddeld van de meeste regelingen gebruikmaken.

3. Wmo en schuldhulpverlening

In dit hoofdstuk gaan we in op het gebruik van de Wmo en de mate waarin een beroep wordt gedaan op dienstverlening in het kader van schuldhulpverlening. Eveneens geven we de stapeling met de minimahuishoudens weer.

3.1. Wmo

De volgende tabel geeft de inkomenssituatie weer van de huishoudens die in het jaar 2014 in de gemeente Ridderkerk gebruik hebben gemaakt de Wmo.

Tabel 3.1.1 Inkomensverdeling Wmo-gebruikers

Categorie	Wmo		Alle huish	Aandeel Wmo
	Aantal	Aandeel		
Tot 110%	221	10%	6%	18%
Overige huishoudens	2.059	90%	94%	11%
Totaal	2.280	100%	100%	11%

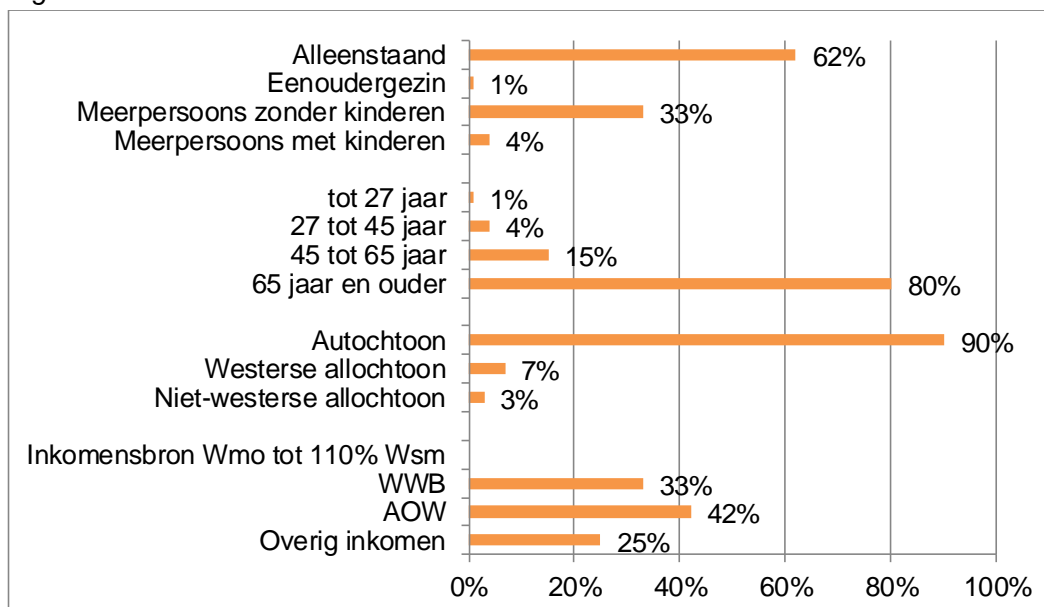
In 2014 hebben 2.280 huishoudens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen in de gemeente. Procentueel gezien is dit 11 procent van alle huishoudens. Van deze 2.280 huishoudens heeft 10 procent een inkomen tot maximaal 110 procent Wsm.

Als we kijken vanuit het perspectief van de 1.216 minimahuishoudens zien we dat bijna een op de vijf van deze huishoudens in het jaar 2014 ook gebruik heeft gemaakt van een Wmo-voorziening, 221 in getal.

Kenmerken minimahuishoudens die gebruikmaken van Wmo-voorzieningen

Een nadere analyse van alle minimahuishoudens die gebruikmaken van een Wmo-voorziening geeft het volgende beeld.

Figuur 3.1.1 Kenmerken Wmo-huishoudens met een inkomen tot 110%

- 62 procent van de gebruikers van een Wmo-voorziening is alleenstaand;
- 80 procent is 65 jaar of ouder;
- 90 procent van de Wmo-huishoudens is van autochtone afkomst;
- Van de Wmo-gebruikers met een inkomen tot 110 procent heeft de meerderheid AOW.

3.2. Schuldhulpverlening

Schuldhulpverlening is bedoeld voor inwoners van Ridderkerk die zelf hun problematische schulden niet meer kunnen oplossen. Het belangrijkste onderdeel van schuldhulpverlening betreft een minnelijke schuldregeling. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP (het wettelijk traject).

Onderstaande tabel geeft de inkomensverdeling weer van alle huishoudens die in 2014 een minnelijk dan wel een wettelijk schuldhulpverleningstraject doorliepen.

Tabel 3.2.1 Aantal huishoudens in schuldhulpverleningstraject

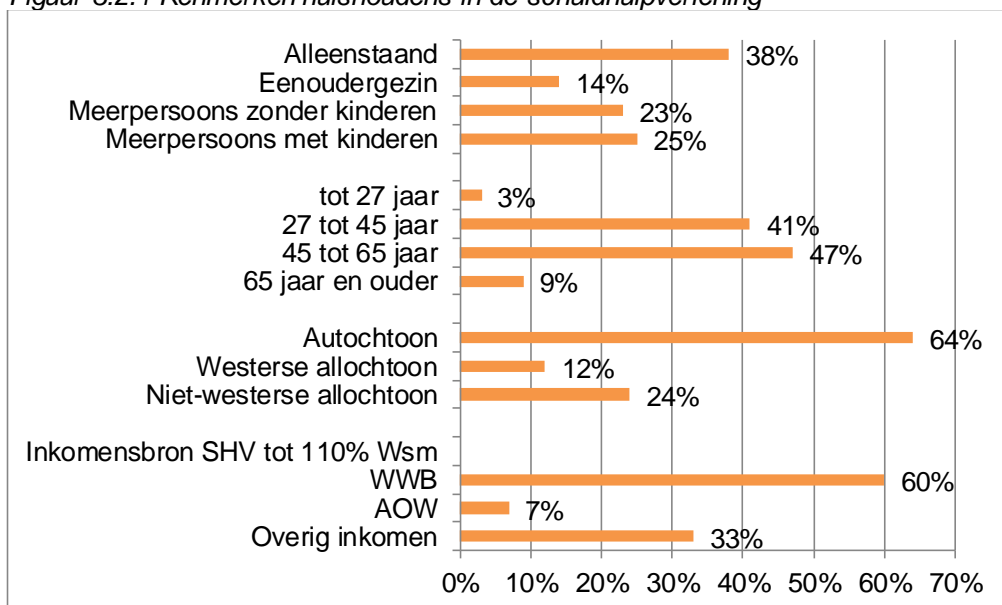
Categorie	2014		Alle huish	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Tot 110%	167	48%	6%	14%
Overige huishoudens	178	52%	94%	1%
Totaal	345	100%	100%	2%

In 2014 hebben 345 huishoudens in de gemeente op enig moment in een minnelijk of wettelijk schuldhulpverleningstraject gezeten. Van deze huishoudens behoorde 48 procent tot de minima (167 huishoudens). Afgezet tegen alle minimahuishoudens zien we dat 14 procent van de minima in de schuldhulpverlening zat. Onder niet-minimahuishoudens is dit aandeel een kleine 1 procent en totaal in de gemeente zit bijna 2 procent van de huishoudens in de schuldhulpverlening.

Kenmerken huishoudens in de schuldhulpverlening

Een nadere analyse van alle huishoudens in een schuldhulpverleningstraject geeft het volgende beeld.

Figuur 3.2.1 Kenmerken huishoudens in de schuldhulpverlening

- Alleenstaanden vormen met 38 procent de grootste groep onder huishoudens in de schuldhulpverlening;
- Bijna de helft van de huishoudens in de schuldhulpverlening is tussen de 45 en 65 jaar oud, slechts een fractie is jonger dan 27 jaar;
- Bijna twee derde is van autochtone afkomst en bijna een kwart is niet-westers allochtoon;
- Onder de gebruikers van de schuldhulpverlening vormen huishoudens met een WWB-uitkering de grootste groep.

3.3. Cumulatief gebruik minima, Wmo en SHV

In deze paragraaf geven we de overlap tussen de minimahuishoudens en de gebruikers van de Wmo en schuldhulpverlening weer. Dit doen we op huishoudniveau.

Tabel 3.3.1 Overlap minima, Wmo, SHV op huishoudniveau

Gebruikersgroep	Minima	Wmo	SHV
Minima	**	18%	14%
Wmo-voorziening	10%	**	2%
Schuldhulpverlening	48%	15%	**

Van alle **minimahuishoudens** met een inkomen tot 110 procent Wsm, heeft 18 procent eveneens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen en zit 14 procent in de schuldhulpverlening.

Van de gebruikersgroep van de **Wmo** heeft 10 procent een inkomen tot 110% Wsm en zit 2 procent op een schuldhulpverleningstraject.

Van de totale gebruikersgroep van **Schuldhulpverlening** heeft 48 procent een inkomen tot 110 procent Wsm en heeft 15 procent gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen.

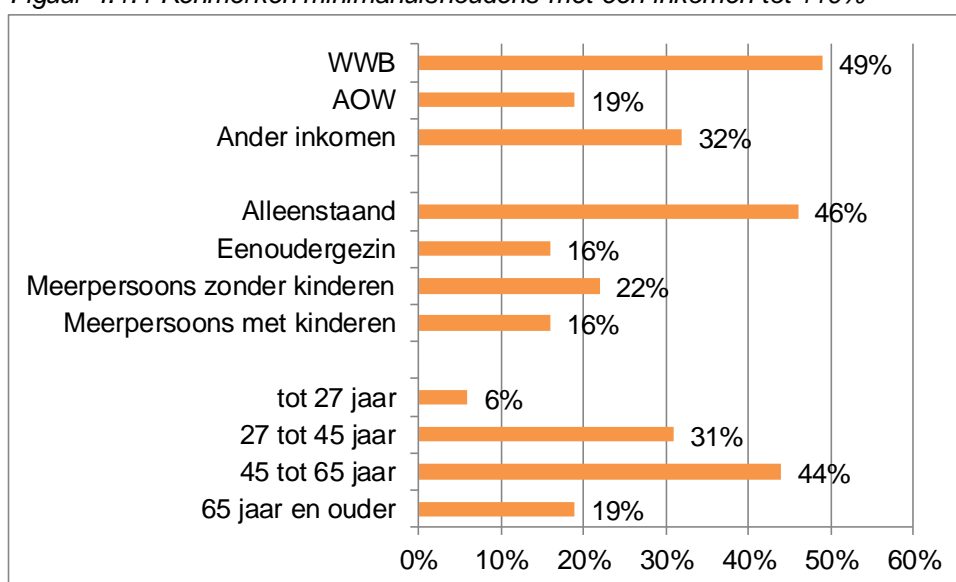
4. Lokaal beleid in perspectief

Dit afsluitende hoofdstuk start met een beknopte weergave van de doelgroep van het armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk. Vervolgens gaan we in op het gebruik van de verschillende voorzieningen. We sluiten af met een aantal conclusies en aanbevelingen voor het armoedebeleid in Ridderkerk.

4.1. Doelgroep armoedebeleid

De totale doelgroep voor het armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk bestaat uit 1.216 huishoudens. Dit zijn huishoudens met een inkomen lager of gelijk aan 110 procent van het Wettelijk sociaal minimum. Deze huishoudens beslaan 5,9 procent van alle huishoudens in de gemeente. In de volgende figuur staat een aantal kenmerken van deze groep.

Figuur 4.1.1 Kenmerken minimahuishoudens met een inkomen tot 110%

4.2. Gebruik voorzieningen nader belicht

De volgende tabel geeft het bereik van de verschillende inkomensondersteunende voorzieningen weer.

Tabel 4.2.1 Gebruik inkomensondersteunende en participatie bevorderende regelingen

Regeling	Gebruik	Bereik
Kwijtschelding	741	75%
Individuele bijzondere bijstand	179	15%
Langdurigheidstoeslag	201	61%
Collectieve zorgverzekering ⁵	469	39%
Maatschappelijk participatiefonds	255	21%
Vergoeding schoolkosten	181	53%

Het bereik van de **kwijtschelding** is met 75 procent hoog te noemen. 80 procent is het nagenoeg het maximale bereik dat voor de kwijtschelding mogelijk is.

⁵ Voor deze tabel gaan we uit van het gebruik en bereik van de collectieve zorgverzekering tot 110 procent Wsm.

Voor de **langdurigheidstoeslag** geldt dat in de meeste gemeenten het gebruik rond 60 procent ligt. Het gebruik in Ridderkerk is met 61 procent dus gemiddeld.

Voor het gebruik van de **collectieve zorgverzekering** geldt dat het gebruik met 39 procent vrij gemiddeld is, vergeleken met andere gemeenten. Voor een zorgverzekering zijn gebruikersaandelen onder WWB-ers van 60 procent maximaal haalbaar (in Ridderkerk is dit 48 procent). Onder overige minima is 30 procent gebruik een gangbare bovengrens. Een en ander is ook afhankelijk van het pakket en de prijs van premie. Voor sommige huishoudens is een collectieve ziektekostenverzekering, prijstechnisch, niet altijd gunstig.

Voor een participatieregeling is het gebruik van het **maatschappelijk participatiefonds** met 21 aan de lage kant, in vergelijking met andere gemeenten. Gangbare percentages liggen rond de 35 à 40 procent.

Voor de **vergoeding van schoolkosten** geldt dat een gebruik van 53 procent vrij gangbaar is, meestal zien we een bereik tussen 50 en 60 procent, waarbij 70 procent de bovengrens is.

Een redelijk gebruik van veel generieke voorzieningen, wat in de gemeente Ridderkerk het geval is, leidt normaal gesproken tot een laag (of lager) percentage toekenningen voor **individuele bijzondere bijstand**. Het bereik van 15 procent in de gemeente Ridderkerk past in deze lijn.

4.2.1. Gebruik voorzieningen in vergelijkend perspectief

Tabel 4.2.2 Vergelijking bereik voorzieningen Ridderkerk, Albrandswaard en Barendrecht

Regeling	Ridderkerk (20.592 hh)	Albrandswaard (10.105 huish)	Barendrecht (18.774 hh)
Kwijtschelding	75%	80%	85%
Individuele bijzondere bijstand	15%	13%	19%
Langdurigheidstoeslag	61%	40%	38%
Collectieve zorgverzekering ⁶	39%	21%	34%
Maatschappelijk participatiefonds	21%	16%	25%
Vergoeding schoolkosten	53%	41%	--

Het bereik van een aantal regelingen is in Ridderkerk hoger dan in Albrandswaard en Barendrecht.

Aanbevelingen

De landelijke ontwikkelingen rond de Participatiewet en de transities rond Jeugdzorg en AWBZ hebben ook invloed op het armoedebeleid van de komende jaren voor de gemeente Ridderkerk. Op basis van de gegevens uit dit onderzoek kunnen we een aantal speerpunten voor het armoedebeleid formuleren.

Bereik van het participatiefonds kan hoger

Participatie is een van de speerpunten van de overheid in de komende jaren. De gemeente zou meer bekendheid kunnen geven aan de participatieregeling bijvoorbeeld met behulp van de scholen en verenigingen. Aan de andere kant kan er ook gekeken worden of het aanbod aansluit bij de vraag van de minima. Misschien hebben de minimahuishoudens behoefte aan andere regelingen dan die nu worden aangeboden.

Benoem en uniformeer inkomensgrenzen armoedebeleid nieuwe stijl

Met de komst van de nieuwe Participatiewet veranderen ook de kaders waarbinnen lokaal armoedebeleid gevoerd kan worden. De belangrijkste wijziging wat betreft de inkomensgrenzen

⁶ Gebruik en bereik tot 110 procent Wsm.

is dat deze worden losgelaten. In dit verband moet nog wel opgemerkt worden dat als gevolg van het feit dat iedere aanvraag in de toekomst individueel beoordeeld moet worden een uniforme inkomensgrens voor **alle regelingen** wenselijk is.

Maak onderscheid naar prioritaire doelgroepen in het minimabeleid

Er is een aantal doelgroepen te onderscheiden dat extra aandacht nodig heeft.

1. Huishoudens met kinderen

Bijna 9 procent van alle kinderen in de gemeente Ridderkerk groeit op in een minimahuishouden. Dit zijn voornamelijk kinderen in eenoudergezinnen. Armoede kan kinderen beperken in hun maatschappelijke deelname, gezondheid en ontwikkeling. Juist in het kader van participatie en de ontwikkeling van deze kinderen zijn sociale, culturele en sportieve activiteiten van essentieel belang.

2. Langdurige minima

Een tweede belangrijke doelgroep zijn de huishoudens die al langer dan drie jaar op het wettelijk minimum vertoeven. In de gemeente Ridderkerk behoort 62 procent van alle minimahuishoudens, tot de langdurige minima. En 36 procent moet al vijf jaar of langer rondkomen van een minimuminkomen. Voor deze groep is het van belang om uit te zoeken op welke wijze deze huishoudens gestimuleerd kunnen worden om te participeren.

3. Nieuwe minima

Een groep die we zien instromen zijn de relatief jongere huishoudens (tussen de 27 en 45 jaar), vaak met een WWB-uitkering. Deze groep behoort (nog) niet tot de langdurige minima. Om te zorgen dat zij dat ook niet worden, zal ook deze groep extra aandacht nodig hebben. Omdat ze jong zijn zal het makkelijker zijn om deze groep aan werk te helpen met een beetje ondersteuning.

Maak werk van een wijkgerichte aanpak

In veel gemeenten wordt een wijkgerichte aanpak op het gebied van werk, inkomen, zorg en educatie ontwikkeld. In een dergelijke constructie ondersteunt een sociaal wijkteam bewoners op thema's als solliciteren, re-integreren, schulden, opvoeden en zorg of hulpmiddelen.

Vergelijking minimapopulatie 2008

KWIZ heeft in het verleden de minimapopulatie van de gemeente Ridderkerk in 2008 in beeld gebracht. Dit betrof alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. In 2008 hadden 1.660 huishoudens, 8,3 procent van alle huishoudens in de gemeente, een inkomen tot 120 procent Wsm. Omdat de huidige armoedemonitor de doelgroep tot 110 procent Wsm in beeld brengt zijn de aantallen niet direct met elkaar te vergelijken. Wel kunnen we iets zeggen over de kenmerken van de minimapopulatie.

Het aandeel WWB'ers is fors gestegen. In 2008 vormden WWB'ers 26 procent van de minimapopulatie en in 2014 is dat 49 procent. Het aandeel AOW'ers is gedaald van 37 procent naar 19 procent en het aandeel overige inkomensbron is licht gedaald. Opvallend is verder dat het aandeel alleenstaanden onder de minima is gedaald van 53 procent naar 46 procent terwijl het aandeel eenoudergezinnen juist is gestegen van 12 procent naar 16 procent. Verder zien we ook een stijging van het aandeel allochtonen onder de minimahuishoudens. Waar in 2008 allochtonen 30 procent van de minimapopulatie uitmaakten is dit in 2014 gestegen naar 46 procent. De verdeling naar duur dat huishoudens op een minimuminkomen zitten is nagenoeg hetzelfde gebleven.

Bijlage 1. Huishoudens tot 100 procent Wsm

Tabel B1.1 Inkomensbron minimahuishoudens, inkomen tot 100%

Inkomensbron	Aantal	Aandeel
WWB	595	60%
AOW	162	17%
Ander inkomen	231	23%
Totaal	988	100%

Tabel B1.2 Huishoudtype minimahuishoudens, inkomen tot 100%

Huishoudtype	Aantal	Aandeel
Alleenstaand	453	46%
Eenoudergezin	175	18%
Meerpersoons zonder kinderen	214	21%
Meerpersoons met kinderen	146	15%
Totaal	988	100%

Tabel B1.3 Leeftijdsofbouw minimahuishoudens, inkomen tot 100%

Leeftijdscategorie	Aantal	Aandeel
Tot 27 jaar	53	5%
27 tot 45 jaar	318	32%
45 tot 65 jaar	455	46%
65 jaar en ouder	162	17%
Totaal	988	100%

Tabel B1.4 Etniciteit minimahuishoudens, inkomen tot 100%

Etniciteit	Aantal	Aandeel
Autochtoon	506	51%
Westers allochtoon	120	12%
Niet-westers allochtoon	362	37%
Totaal	988	100%

Tabel B1.5 Wijken minimahuishoudens, inkomen tot 100%

Wijk	Aantal	Aandeel
Het Zand	14	1,4%
Oost	174	17,6%
Drievliet	144	14,6%
Slikkerveer	144	14,6%
West	59	6%
Centrum	230	23,3%
Bolnes	193	19,5%
Oostendam	9	0,9%
Rijsoord	19	1,9%
Cornelisland	0	-
Donkersloot	2	0,2%
Totaal	988	100%

Bijlage 2. Verantwoording

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: Wet werk en bijstand (WWB), minimaregelingen en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Alle bron gegevens zijn via encryptie versleuteld aangeleverd zodat ze niet te herleiden zijn tot individuele natuurlijke personen.

Onderstaand beschrijven we de wijze waarop het onderzoeksbestand is aangemaakt.

Stap 1

In de eerste bewerkingsstap wordt de informatie uit de genoemde registratiebronnen aan het actuele GBA bestand (dat ook is versleuteld) gekoppeld. Op deze wijze wordt inzichtelijk welke personen gebruikmaken of gebruik hebben gemaakt van welke voorziening.

Stap 2

In stap 2 wordt aan de hand van de GBA een analysebestand op huishoudniveau gemaakt. We onderscheiden 4 huishoudtypes: alleenstaanden, eenoudergezinnen, meerpersoons huishoudens met kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen. De operationele definities van deze begrippen treft u verderop in deze verantwoording aan.

Stap 3

Het feitelijke gebruik van voorzieningen in het jaar voorafgaand aan het peilmoment van de GBA wordt op huishoudniveau vastgesteld. Indien één persoon binnen het huishouden gebruik heeft gemaakt van een bepaalde voorziening, wordt dit toegerekend naar het hele huishouden.

Statistisch kader

In tegenstelling tot wat gangbaar is bij sociaal wetenschappelijk onderzoek is dit rapport gebaseerd op gegevens van de totale bevolkingspopulatie. Dat betekent dat de vermelde aantallen en percentages niet getoetst hoeven te worden op statistische betrouwbaarheid en altijd de feitelijke situatie weergeven.

Operationele definitie huishouden

Het bepalen van het soort en type huishouden gebeurt aan de hand van gegevens uit de bevolkingsadministratie en wel op de volgende wijze:

- indien één persoon op een adres woont, is duidelijk dat er sprake is van een alleenstaande;
- personen op één adres waartussen geregistreerde ouder-kindrelaties of echtrelaties bestaan worden tot een gezamenlijk huishouden gerekend;
- indien er één meerderjarige op een adres woont met een ouder-kindrelatie tellen we een eenoudergezin;
- indien er meer meerderjarige op een adres wonen waarbij één meerderjarige ouder is en er een ouder-kindrelatie bestaat met de andere meerderjarige (en/of minderjarige) tellen we een eenoudergezin;
- als er vier of meer meerderjarigen op een adres wonen, gaan we ervan uit dat er meerdere huishoudens op dit adres gevestigd zijn;
- indien er drie meerderjarigen zonder echtrelatie op één adres wonen, kijken we naar de gemiddelde leeftijd. Ligt die onder de 27 jaar dan rekenen we iedere persoon als een afzonderlijk (studenten)huishouden. Ligt deze boven de 27 jaar dan tellen we één meerpersoons huishouden.
- als er minimaal 20 personen op een gezamenlijk adres wonen, registreren we een institutioneel huishouden, tenzij de gemiddelde leeftijd van alle bewoners hoger is dan 65 jaar. Iedere bewoner wordt dan als afzonderlijk huishouden meegeteld (gehuwden tellen als één huishouden).

Zelfstandig huishouden

Een zelfstandig huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Institutioneel huishouden

Tot de institutionele huishoudens behoren adressen met minimaal 20 personen, waarbij de gemiddelde leeftijd jonger is dan 65 jaar. Hiertoe behoren bijvoorbeeld opvangcentra, penitentiaire inrichtingen, kindertehuizen en internaten.

In de bevolkingsoverzichten in deze rapportage zijn deze personen meegeteld. In de hoofdstukken waar de inkomensverdeling in termen van huishoudens wordt besproken blijven zij buiten beschouwing.

Besteedbaar inkomen (CBS)

Besteedbaar inkomen is het bruto inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto inkomen omvat winst uit onderneming, bruto inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto ontvangen overdrachten (zoals AOW, Anw, WAO/WIA, studiefinanciering, kinderbijslag en huursubsidie).

Inkomensbron

In dit onderzoek worden de termen WWB, AOW en 'ander' inkomen gebruikt. Voor de bijstandsgerechtigden is de inkomensbron direct vast te stellen. De AOW inkomensgrondslag is bepaald op basis van de leeftijd van de huishoudoudste. De 65+ huishoudens die tevens een aanvullende bijstandsuitkering ontvangen rekenen we eveneens tot deze categorie. Alle overige inkomens zijn vervolgens onder de noemer 'ander' inkomen gebracht.

Wanneer het inkomen van een huishouden alleen bestaat uit AOW dan wordt het huishouden tot de minimapopulatie gerekend.

Berekening van de duur van het minimuminkomen

De duur van de periode waarin een huishouden op het minimuminkomen leeft, wordt berekend aan de hand van een combinatie van gegevens uit verschillende bronnen. Een sluitende definiëring in termen van een volledig onafgebroken periode is niet altijd mogelijk. Indien de periode tussen het gebruik van de ene regeling en de andere maximaal 30 dagen is, wordt dit daarom toch als aaneengesloten periode gezien.

Wettelijk sociaal minimum

Het wettelijk sociaal minimum is de actuele bijstandsnorm voor het betreffende huishoudtype. Deze normbedragen worden halfjaarlijks vastgesteld. Voor 65-plussers is de netto AOW-uitkering het normbedrag voor het wettelijke sociale minimum.

Etniciteit (CBS)

Voor bepaling van etniciteit wordt gekeken naar het geboorteland van de ouder(s). Een allochtoon is iemand waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren. Inwoners afkomstig uit Europa, Noord-Amerika, Australië, Japan en Indonesië worden als westerse allochtonen gezien.